

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2024. gada 20. augustā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 87/2024),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Kredītiestāžu likuma 128. panta pirmo un otro daļu redakcijā, kas bija spēkā no 2017. gada 3. augusta līdz 2018. gada 14. novembrim, (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam, kā arī 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu no [datums].

2. Apstrīdētās normas noteica:

“(1) Kredītiestāde, kas gatavojas uzsākt pašlikvidāciju (arī tās filiāles likvidāciju iesaistītajā valstī), piecu dienu laikā pēc šāda lēmuma pieņemšanas iesniedz Finanšu un kapitāla tirgus komisijai iesnieguma projektu par

pašlikvidāciju. Iesnieguma projektam pievieno pēdējo kredītiestādes pārskatu, kas atspoguļo finanšu stāvokli pārskata perioda beigās un kas sagatavots atbilstoši Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvajiem noteikumiem par gada pārskata sagatavošanu, un ziņas par iespējamo likvidatoru.

(2) Finanšu un kapitāla tirgus komisija 30 dienu laikā pēc tam, kad saņemti visi nepieciešamie dokumenti, kuri apliecina šā panta pirmajā daļā minēto informāciju, pārbauda, vai kredītiestāde spēj noteiktajā termiņā un pilnā apmērā izpildīt tās grāmatvedības reģistros reģistrētās saistības pret kreditoriem, un iesniedz Eiropas Centrālajai bankai lēmuma projektu par kredītiestādei izsniegtās licences (atļaujas) kredītiestādes darbībai anulēšanu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu

izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likuma normu satversmība, tādēļ pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē ietverto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šo uzskatu pamatot.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 13. punktu*). Proti, jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka 2018. gada 26. februārī kredītiestādes [...] (turpmāk – likvidējamā banka) akcionāri pieņēma lēmumu par pašlikvidāciju. Pieteikuma iesniedzējam bijuši prasījumi pret likvidējamo banku. Kreditoru prasījumu izmaksas kārtību likvidējamā banka esot noteikusi vienpersoniski, proti, ar Likvidējamās [...] vispārējiem likvidācijas noteikumiem (turpmāk – Likvidācijas noteikumi), kas stājušies spēkā 2018. gada 18. jūnijā. Likvidācijas noteikumi tostarp paredzējuši, ka atzīto prasījuma summu kreditoram izmaksā tikai tad, ja netiek konstatēti normatīvajos aktos, kuru mērķis ir nacionālo un starptautisko sankciju ievērošanas nodrošināšana un noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršana, noteiktie šķēršļi. Pamatojoties uz minēto, likvidējamā banka uzsākusi un ilgstoši turpinājusi kreditoru pārbaudi. Maksājumus par pieteiktajiem kreditora prasījumiem Pieteikuma iesniedzējs esot saņēmis tikai 2022. gada 14. martā.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētās normas aizskar viņam Satversmes 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietvertās tiesības uz īpašumu, jo pieļauj, ka likvidējamā banka vairāk kā četrus gadus varēja neveikt maksājumus par atzītajiem kreditora prasījumiem. Tādejādi Pieteikuma iesniedzējam esot bijusi liegta iespēja rīkoties ar saviem naudas līdzekļiem. Turklāt personas pamattiesību

ierobežojums esot noteikts ar likvidējamās bankas vienpusēji izstrādātajiem Likvidācijas noteikumiem, nevis ar likumu. Tas, ka likvidējamā banka tikai uz aizdomu pamata par finanšu līdzekļu nelikumīgu izcelsmi četrus gadus neveica maksājumus par atzītiem kreditora prasījumiem, aizskarot arī Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietvertās tiesības netikt atzītam par vainīgu, iekams vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Savukārt kreditora prasījumu ilgstošā neapmierināšana esot radījusi Pieteikuma iesniedzējam zaudējumus, bet apstrīdētās normas liedzot personai bankas likvidācijas procesā aizstāvēt savas aizskartās intereses un saņemt atbilstīgu atlīdzinājumu. Līdz ar to apstrīdētās normas aizskarot arī Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 92. panta pirmajā un trešajā teikumā garantētās pamattiesības.

Apstrīdētās normas paredzēja kredītiestādes pašlikvidācijas uzsākšanas nosacījumus, kā arī kārtību un termiņu, kādā Finanšu un kapitāla tirgus komisija pārbauda pašlikvidācijas priekšnosacījumu izpildi un iesniedz Eiropas Centrālajai bankai lēmuma projektu par kredītiestādei izsniegtās licences (atļaujas) anulēšanu. Apstrīdētās normas neregulēja noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas prasību pārbaūžu veikšanas kārtību. Savukārt to, ka likvidējamās bankas izmaksu un parādu segšanas kārtību nosaka likvidators, ievērojot Kredītiestāžu likuma 191. –195. panta noteikumus, noteica šā likuma 139. pants. Tomēr šīs tiesību normas pieteikumā nav apstrīdētas.

Turklāt no pieteikuma izriet, ka arī pats Pieteikuma iesniedzējs savu Satversmē ietverto pamattiesību aizskārumu saista ar to, ka attiecībā uz viņa kā kreditora prasījumiem nepareizi piemērotas Kredītiestāžu likuma un Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – Novēršanas likums) normas. Pieteikumā minēts, ka Kredītiestāžu likumā un konkrēti, apstrīdētajās normās, likumdevējs neesot noteicis termiņus, kādā kredītiestādei pašlikvidācijas gadījumā jāspēj pilnā apmērā izpildīt tās grāmatvedības reģistros reģistrētās saistības pret kreditoriem. Tai pat laikā Pieteikuma iesniedzējs norāda: Kredītiestāžu likumā, konkrēti, apstrīdētajā normā, līdz 2018. gada 14. novembrim esot bijis noteikts likvidējamās kredītiestādes pienākums pilnā apmērā izpildīt savas saistības pret kreditoriem

saskaņā ar grāmatvedības reģistriem un noteiktajā termiņā. Turklāt Kredītiestāžu likuma normas, kas bija spēkā līdz 2018. gada 14. novembrim, neesot paredzējušas likvidējamās bankas tiesības likvidācijas laikā veikt atzīto kreditoru prasījumu papildus pārbaudes. Savukārt Novēršanas likuma normas Pieteikuma iesniedzēja ieskatā ne tikvien nepamatoti piemērotas ar atpakaļejošu spēku, bet arī pēc būtības nevarot tikt attiecinātas uz likvidējamās bankas kreditora prasījumiem. Likvidējamā banka neesot ievērojusi normatīvo aktu nosacījumus, savukārt tiesa esot nepareizi interpretējusi un piemērojusi Kredītiestāžu likuma un Novēršanas likuma normas, tādējādi atzīstot likvidējamās bankas rīcību ar Pieteikuma iesniedzēja kreditora prasījumiem par tiesisku.

No pieteikumam pievienotajiem tiesu nolēmumiem izriet, ka gan pirmās instances, gan apelācijas instances tiesa ir vērtējusi gan Novēršanas likuma prasību iekļaušanu Likvidācijas noteikumos, gan to, vai ir pamats apmierināt Pieteikuma iesniedzēja prasību par zaudējumu piedziņu no likvidējamās bankas. Pieteikuma iesniedzēja apsvērumi par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes normām pēc būtības ir vērsti uz tiesas veiktās Kredītiestāžu likuma, Novēršanas likuma, kā arī Civillikuma normu piemērošanas pārvērtēšanu. Tomēr tie nevar būt par pamatu lietas ierosināšanai Satversmes tiesā, jo Satversmes tiesa nepārvērtē tiesību normu piemērošanas un interpretācijas jautājumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punktu*). No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem kopumā nav gūstams apstiprinājums, ka starp Pieteikuma iesniedzēja tiesību uz īpašumu un Satversmes 92. panta pirmajā un trešajā teikumā ietverto tiesību uz taisnīgu tiesu un tiesību uz atbilstīgu atlīdzinājumu iespējamo aizskārumu un apstrīdētajām normām pastāvētu tieša saikne.

Pieteikuma iesniedzējs arī apgalvo, ka ar apstrīdētajām normām ir aizskartas viņam Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietvertās pamattiesības. Nevainīguma prezumpcija pieder pie tiesībām, kuras nodrošināmas, izskatot personai izvirzīto apsūdzību noziedzīgā nodarījumā. Tā ir attiecināma uz lietām, kurām ir krimināltiesisks raksturs Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta izpratnē. Tādējādi, lai pārliecinātos par to, vai

nevainīguma prezumpcija ir piemērojama, Satversmes tiesa pārbauda, kādu tiesību jomu regulē apstrīdētā norma jeb konkrētā nodarījuma kvalifikāciju valsts tiesību aktos, nodarījuma raksturu un smagumu, kā arī personai par nodarījumu draudošā soda bardzību (*sk. Satversmes tiesas 2023. gada 3. maija sprieduma lietā Nr. 2022-22-01 10. punktu*). Ņemot vērā minēto, pieteikumā nav ietverts pamatojums tam, ka izskatāmajā gadījumā ir piemērojama Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietvertā nevainīguma prezumpcija.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 87/2024).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina